

ใบความรู้ เรื่อง พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเพื่อนบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พระพุทธศาสนา
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศเพื่อนบ้าน
 รายวิชา สังคมศึกษา 3 รหัสวิชา ส22101
 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. พระพุทธศาสนาในประเทศไทยเมียนมา

ประเทศเมียนมานับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีประชาชนนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้จะเป็นเพราะประวัติศาสตร์แห่งการนับถือศาสนาของเมียนมาเริ่มต้นจากการนับถือพระพุทธศาสนา

ภายหลังจากการทำสงครามครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระโสณะและพระอุตระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ โดยเข้ามาทางเมืองสุธรรมวดี(สะเทิม) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของมอญ หลังจากนั้นพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทก็ได้เจริญรุ่งเรืองแผ่ขยายมาทางตอนกลางและทางตอนเหนือของประเทศ จนกระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 16 เมืองสะเทิมจึงได้กลายเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศานานิกายเถรวาทที่สำคัญแห่งหนึ่ง

ในปี พ.ศ. 1587 พระเจ้าอนุรุธมหาราช (อโนรธามังช่อ) ได้ขึ้นครองราชย์ ทรงรวบรวมดินแดนเมียนมาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้สำเร็จ แล้วทรงสถาปนาอาณาจักรพุกามโดยมีเมืองพุกามเป็นราชธานี ในช่วงนี้ พระพุทธศานิกายมหายานจากแคว้นเบงกอลในอินเดียได้แผ่ขยายเข้าไปถึงเมียนมา แต่พระเจ้าอนุรุธมหาราชไม่ทรงเลื่อมใส ภายหลังทรงทราบว่าพระพุทธศานิกายเถรวาทเจริญรุ่งเรืองอยู่ในอาณาจักรมอญ ก็มีพระประสงค์จะได้พระไตรปิฎกและพระสงฆ์ที่มีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎกไปประจำที่อาณาจักรพุกาม ต่อมาทรงตีอาณาจักรมอญได้ จึงให้นำพระสงฆ์และพระไตรปิฎกกลับไปยังเมืองพุกามด้วย ทำให้พระพุทธศานิกายเถรวาทได้เผยแผ่ไปทั่วเมียนมานับแต่นั้นมา จนกระทั่งในรัชสมัยของพระเจ้านรปติสิทฺธ พระองค์โปรดให้สังคายนาพระธรรมวินัย และได้ทรงอาราธนาพระอุตราชีวะให้นำคณะพระภิกษุและสามเณรเดินทางไปสืบพระพุทธศาสนาที่ลังกา แล้วนำพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์กลับมาเผยแผ่ด้วย

เมืองพุกามเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศานิกายเถรวาทเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 1831 ได้ถูกพวกมองโกลรุกราน ทำให้อาณาจักรพุกามล่มสลายลง อาณาจักรมอญซึ่งเคยขึ้นตรงต่อพุกามก็แยกตัวออกไปตั้งเป็นราชธานีอิสระอยู่ที่หงสาวดี

ครั้นถึงสมัยพระเจ้าธรรมเจดีย์ศรีปิฎกธร กษัตริย์มอญขึ้นครองราชย์ ทรงมีพระประสงค์จะฟื้นฟูพระพุทธศาสนา จึงโปรดให้พระสงฆ์ที่มีศิลาจารวัตรเคร่งครัด 22 รูป พร้อมฆราวาส 22 คน เดินทางไปลังกา โดยมีพระโมคคัลลานเถระเป็นหัวหน้า

เมื่อเดินทางไปถึงลังกา พระสงฆ์ทั้ง 22 รูป ได้เข้ารับการอุปสมบทใหม่ และฆราวาสทั้ง 22 คน ก็ได้รับการอุปสมบทในคราวเดียวกันด้วย ภายหลังจากที่คณะสงฆ์เหล่านี้เดินทางกลับมาถึงเมืองหงสาวดีแล้ว

พระเจ้าธรรมเจดีย์ศรีปฤกษาก็โปรดให้พระภิกษุในเมืองมอญทั้งหมด อุปสมบทใหม่รวมเข้าเป็นนิกายเดียวกันทั้งแผ่นดิน ยังผลให้พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทประดิษฐานมั่นคงเป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่ง

ในประวัติศาสตร์ของเมียนมานั้น ชนชาติมอญและเมียนมาได้ทำสงครามแย่งชิงความเป็นใหญ่กันมาตลอด จนถึงประมาณ พ.ศ. 2300 พระเจ้าอลองพญาภคิรัยเมียนมาทรงยึดครองเมืองหงสาวดีได้สำเร็จ ทำให้ทรงมีอำนาจเหนือดินแดนมอญและเมียนมาทั้งหมด พระพุทธศาสนาก็ได้รับการทำนุบำรุงจากพระมหากษัตริย์มาจนถึงรัชกาลของพระเจ้าอมีนดง (พ.ศ. 2394 - 2420) พระองค์ทรงอุปถัมภ์การทำสังคายนาพระธรรมวินัย ณ เมืองมณฑลเย้นแล้วเสร็จ จากนั้นได้โปรดให้จารึกพระไตรปิฎกลงบนแผ่นหินอ่อน ๙๗๒๙ แผ่น แล้วบรรจุไว้ในสถูปทั้งสิ้น 450 องค์

ในสมัยเดียวกันนี้ อังกฤษได้เข้ามาแสวงหาอาณานิคม และมีอำนาจเหนือเมียนมาตั้งแต่พ.ศ. 2368 เป็นต้นมา สถาบันกษัตริย์ซึ่งเคยเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกสิ้นสุดลง เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาในประเทศเมียนมาถูกระทบกระเทือนไปด้วย

นับจากเมียนมาได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2492 จวบจนปัจจุบัน สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศเมียนมายังคงมีความผันผวน ไม่สงบเรียบร้อย มีความพยายามต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนของชนเผ่าต่าง ๆ แต่ถึงกระนั้นชาวเมียนมาก็ยังคงมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนอย่างจริงจัง ปุชนิยสถานที่สำคัญ ๆ เช่น มหาเจดีย์ชเวดากอง ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นศูนย์รวมศรัทธาของชาวพุทธทั้งในเมียนมาและจากต่างประเทศให้ได้เดินทางไปสักการบูชาและประกอบศาสนพิธีตามคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา รัฐบาลให้การส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอนวิชาการสมัยใหม่แก่พระภิกษุสามเณร มีพระสงฆ์ที่สามารถทรงจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมดจำนวนหลายรูป พระสงฆ์หลายรูปมีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านการพัฒนาชุมชนและสังคมสงเคราะห์ ขณะเดียวกันก็มีสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีชื่อเสียงในระดับโลกที่มีผู้สนใจทั้งจากในและต่างประเทศไปฝึกปฏิบัติอยู่มากมาย พร้อมทั้งมีการเผยแผ่ออกไปยังต่างประเทศอีกด้วย ปัจจุบันเมียนมามีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

2. พระพุทธศาสนาในประเทศลาว

พระพุทธศาสนานิกายมหายานจากจีนได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศลาวตั้งแต่ยังอยู่ในอาณาจักรอ้ายลาว แต่ประชาชนทั่วไปนิยมนับถือผีสง เทวดา ต่อมาในรัชสมัยของพระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราชองค์ที่ 1 แห่งอาณาจักรล้านช้าง ได้ทรงนำพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากกัมพูชาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศลาว ทั้งนี้เนื่องมาจากพระนางแก้วเก้งยา (แก้วกัลยา) มเหสีของพระองค์ซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าศรีจุลราชแห่งเมืองอินทปัตย์ อาณาจักรกัมพูชา ทรงเคารพนับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาก่อน เมื่อทรงเห็นเจ้านายและราษฎรชาวล้านช้างซึ่งนับถือบูชาผีสง เทวดาพากันฆ่าวัวควายเพื่อทำพิธีกรรม ก็ทรงไม่สบายพระทัย จึงได้กราบทูลพระเจ้าฟ้างุ้มให้แต่งตั้งคณะทูตเดินทางไปเมืองอินทปัตย์ให้มาทูลขอพระสงฆ์เพื่อประดิษฐานพระพุทธศาสนาในลาว พระเจ้าศรีจุลราชจึงทรงส่งคณะสงฆ์ ซึ่งมีพระมหาปาสมันตะเถระผู้เคยเป็นพระอาจารย์ของพระเจ้า

ฟ้าจุ่มและพระมหาเทพลังกาพร้อมด้วยพระสงฆ์อีก 20 รูป ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านช้าง และยังได้พระราชทานพระพุทธรูปปัญจโลหะ เป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติพระนามว่า "พระบาง" และพระไตรปิฎกพร้อมหน่อพระศรีมหาโพธิ์มาถวายพระเจ้าฟ้าจุ่มด้วย

นับจากนั้น พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทก็เจริญรุ่งเรืองในประเทศลาวมาโดยลำดับเป็นศาสนาประจำชาติในที่สุด

จนถึงรัชกาลของพระเจ้าสามแสนไทไตรภูวนาถ พระโอรสของพระเจ้าฟ้าจุ่มขึ้นครองราชย์ (พ.ศ. 1916 - 1958) พระองค์ทรงอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก โปรดให้สร้างวัดวาอารามและหอสมุดเพื่อเป็นที่เก็บรวบรวมและแหล่งค้นคว้าพระไตรปิฎก

ในรัชกาลของพระเจ้าโพธิสาร (พ.ศ. 2063 - 2090) พระองค์ทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีความเคร่งครัด ทรงชักจูงให้ประชาชนนับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาจึงได้รับการบำรุงส่งเสริมให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ในรัชกาลของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (พ.ศ. 2091 - 2114) ผู้ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นมหาราชองค์ที่ 2 ของลาว ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกที่มีพระราชศรัทธาแรงกล้า โปรดให้สร้างพระธาตุฟ้างพอน พระธาตุศรีโคตรบูร พระธาตุหลวง พระธาตุอิงรัง และพระพุทธรูปสำริดหลายพระเสริม พระสุก พระใส พระอินแปลง พระองค์แสน นอกจากนี้ยังโปรดให้สร้างวัดต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น วัดป่าเรือศรีสิงขร วัดปากกันทอง วัดศรีเมือง วัดพระแก้ว เป็นต้น จนกล่าวได้ว่า ปุชนิยมสถานทางพระพุทธศาสนาส่วนมากได้สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแทบทั้งสิ้น และอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาในประเทศลาวมีความรุ่งเรืองสูงสุดในรัชกาลนี้หลังจากรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ลาวก็ต้องประสบกับความวุ่นวายจากสงคราม ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของเมียนมาและความวุ่นวายในราชอาณาจักรอันเกิดจากการแย่งชิงราชสมบัติมาเป็นเวลายาวนาน เกิดการแทรกแซงทางการเมืองจากประเทศมหาอำนาจ จนกระทั่งลาวตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสตั้งแต่ พ.ศ. 2436 - 2447 และได้รับเอกราชคืนโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2492

หลังจากนั้น ลาวได้เปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ในยุคแรกของการเปลี่ยนแปลงนี้ ประชาชนและพระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก มีพระสงฆ์และประชาชนได้รับอันตรายเป็นจำนวนมาก อาศัยความที่พระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมวิถีชีวิตของชาวลาวจนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติของลาวมาอย่างยาวนานจึงทำให้พระสงฆ์และประชาชนสามารถประคับประคองพระพุทธศาสนาผ่านวิกฤตการณ์ทางการเมืองมาได้จนสถานการณ์ทางการเมืองในลาวคลี่คลายลงโดยลำดับ

ปัจจุบัน แม้ว่าลาวจะปกครองโดยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่ประชาชนในลาวส่วนใหญ่ยังคงนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ภาพแห่งความศรัทธาของประชาชนลาวที่มีต่อพระพุทธศาสนาผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตเป็นที่รับรู้กันของคนทั่วโลก ดังเช่นภาพการทำบุญตักบาตรข้าวเหนียวยามเช้าที่หลวงพระบาง เป็นต้น มีการตั้งสถาบันการศึกษาของสงฆ์ขึ้นที่เวียงจันทน์และจำปาสัก เนื่องจากลาวมีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้มีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำทั้งด้วยภารกิจการทำงานและด้วยความผูกพันกันทางวัฒนธรรม เกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ

3. พระพุทธศาสนาในประเทศกัมพูชา

เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ประเทศกัมพูชานั้น เป็นเวลาที่อาณาจักรพูนกำลังเจริญรุ่งเรือง อยู่ทางตอนใต้ของประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน

อาณาจักรพูนเป็นอาณาจักรใหญ่ มีอาณาเขตติดกับประเทศจีนและอินเดีย และมีความสัมพันธ์ อันดีต่อกัน การติดต่อไปมาระหว่างกันทำให้ได้รับอิทธิพลการนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายานมาด้วย อย่างไรก็ดี ศาสนาในยุคแรกที่เข้ามาเผยแผ่ในอาณาจักรพูนนั้นคือศาสนาพราหมณ์ ส่วนพระพุทธศาสนา คงเข้ามาเผยแผ่ในภายหลัง เพราะปรากฏว่าในอาณาจักรพูนมีการนับถือศาสนาพราหมณ์ และ พระพุทธศาสนาผสมกลมกลืนปะปนกันอยู่

เมื่ออาณาจักรพูนเสื่อมอำนาจลง อาณาจักรเจนละก็เรืองอำนาจ กษัตริย์เจนละในระยะแรก ทรงนับถือศาสนาฮินดูนิกายไศวะเป็นหลัก แต่ก็ยังมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาอยู่โดยทั่วไป ครั้นสิ้นอาณาจักร เจนละแล้วก็เข้าสู่ยุคมหานคร ซึ่งเป็นยุคที่ ประเทศกัมพูชามีอารยธรรมเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด เป็นมหาอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (พ.ศ. 1324 - 1762) พระองค์ทรง เป็นพุทธศาสนิกชน ได้ทรงบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาทั้งนิกายมหายานและนิกายเถรวาท โปรดให้สร้าง วัดวาอารามทั่วราชอาณาจักร สร้างนครธม (แปลว่า มหานคร) เป็นราชธานี โดยมีพุทธวิหารบายนเป็นที่ ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่เป็นศูนย์กลางอยู่ที่ยอดวิหาร เรียกกันทั่วไปว่าปราสาทบายน" เป็นปรางค์ทอง ส่วนบนของปรางค์ทุกองค์แกะสลักเป็นพระพักตร์ของพระโพธิ์วโลเกศวร และสร้างหมู่ปรางค์น้อยใหญ่ ประมาณ 50 องค์ มีคูเมืองล้อมวัดโดยรอบยาวประมาณ 12 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังทรงสร้างพระพุทธรูป "พระชัยพุทธมหานาค" 33 องค์ แล้วโปรดให้นำไปประดิษฐานในหัวเมืองทั่วราชอาณาจักร โปรดให้นิมนต์ พระสงฆ์เข้าไปรับบิณฑบาตในพระราชวังวันละ 400 รูปทุกวัน

ในรัชกาลนี้ มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่งคือ พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงส่ง พระโอรสองค์หนึ่งพระนามว่าตามสินทะไปศึกษาพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่ประเทศลังกา เมื่อเสด็จกลับ ได้ทรงนำพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์เข้ามาเผยแผ่ในประเทศกัมพูชาด้วย

ในรัชสมัยของพระเจ้าหริรัศมีรามธิบดี พระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุงส่งเสริมเป็นอย่างดี พระภิกษุสงฆ์ชาวกัมพูชาได้รับการส่งเสริมให้มาศึกษาพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร และกลับไปฟื้นฟู พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมชั้นสูงในกรุงพนมเปญเรียกว่า "ศาลาบาลี ชั้นสูง"

ในสมัยที่ประเทศกัมพูชาประสบปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง พระสงฆ์และประชาชนต่างได้รับ อันตรายเหมือนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศลาวจนกระทั่งเหตุการณ์ทางการเมืองคลี่คลายลง พระพุทธศาสนาจึงค่อย ๆ ได้รับการฟื้นฟูขึ้นตามลำดับ

ในปัจจุบันมีการตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อจัดการศึกษาศาสนาสมัยใหม่แก่พระภิกษุสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีพระสงฆ์จำนวนมากเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งประเทศไทยแล้วกลับไปพัฒนาการพระศาสนาในกัมพูชา ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือพระพุทธรศาสนาระหว่างไทยกับกัมพูชามากขึ้น ๆ

4. พระพุทธรศาสนาในประเทศเวียดนาม

ประเทศเวียดนามเคยเป็นเมืองขึ้นของจีนมาหลายร้อยปี โดยจีนได้นำลัทธิศาสนานั้นเข้ามาเผยแพร่ในเวียดนามด้วย เริ่มแรกลัทธิเต๋าและขงจื้อได้เข้ามาสู่ประเทศเวียดนามก่อน ต่อมาคณะทูตจากจีนหลายคนได้เดินทางมาเผยแพร่พระพุทธศาสนานิกายมหายาน อย่างไรก็ตาม ในระยะแรก ๆ พระพุทธรศาสนายังไม่แพร่หลายมากนัก จนกระทั่งถึงราชวงศ์ดิงห์ปกครองเวียดนาม พระพุทธรศาสนาจึงได้รับการอุปถัมภ์และการยอมรับนับถือมากขึ้น รวมทั้งพระสงฆ์เองก็มีบทบาททางสังคมต่อชาวเวียดนาม เพราะพระสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นนักปราชญ์มีความรู้ทางกฎหมาย วรรณคดี จริยศาสตร์ แพทยศาสตร์โหราศาสตร์ และอื่น ๆ จึงเป็นเหตุให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนานิกายมหายานเป็นไปอย่างกว้างขวาง

ในสมัยราชวงศ์ตรัน เวียดนามตกเป็นเมืองขึ้นของจีนมีการเผยแพร่ลัทธิเต๋าและขงจื้อจากประเทศจีนรวมทั้งเหล่าขุนนางชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการจีนก็ขัดขวางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น รื้อทำลายวัดวาอาราม ยึดคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาไปเผาทำลายเป็นจำนวนมาก

ในปลายราชวงศ์เล พระมหากษัตริย์พระองค์ต่อ ๆ มาไม่ได้สนับสนุนพระทัยในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง อีกทั้งพระสงฆ์เริ่มเข้าไปดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ประมาณ พ.ศ. 2071 - 2345 เป็นช่วงที่ราชวงศ์ดิงห์แห่งเวียดนามเหนือ และราชวงศ์เหงียนแห่งเวียดนามใต้แย่งชิงอำนาจกัน ต่างฝ่ายต่างก็สนับสนุนพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยหวังที่จะดึงดูดชาวพุทธไปเป็นฐานกำลังสนับสนุนตน จนกระทั่งใน พ.ศ. 2426 เวียดนามตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสซึ่งมาพร้อมกับการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยฝรั่งเศสเข้าควบคุมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จึงเป็นเหตุให้ชาวเวียดนามต้องเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเป็นจำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2474 ได้มีการจัดตั้งสมาคมพุทธศาสนศึกษาแห่งโคชินจีนขึ้น ขึ้นที่เมืองไซ่ง่อน และได้มีการตั้งสมาคมทางพุทธศาสนาขึ้นอีกที่เมืองเว้และเมืองฮานอย โดยมุ่งเน้นด้านการศึกษา และสังคมสงเคราะห์ ปฏิรูปพระวินัยของสงฆ์ และส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาพุทธศาสนาแบบใหม่ มีการจัดพิมพ์วารสารของพระพุทธศาสนาและแปลคัมภีร์ต่าง ๆ ทั้งฝ่ายมหายานและเถรวาท ทำให้มีปัญญาชนสนับสนุนมากมายจนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาได้ชะงักลง เมื่อสงครามสงบลง การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาจึงได้ดำเนินการต่อ

ปัจจุบัน ชาวเวียดนามส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาทั้งนิกายมหายานและมิกายเถรวาท มีการตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อจัดการศึกษาแก่คณะสงฆ์อย่างเป็นทางการ จึงนับได้ว่าการนับถือพระพุทธศาสนาของชาวเวียดนามมีมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ ยังมีพระสงฆ์ชาวเวียดนามที่มีชื่อเสียงในด้านการสอนวิปัสสนา

กรรมฐานเป็นที่รู้จักทั่วโลกเป็นคุณูปการแห่งพระพุทธศาสนาเวียดนามที่มีต่อสังคมโลก เปรียบเสมือนแสงสว่างทางธรรมที่ส่องทางชีวิตแก่ประชาชนในนานาอารยประเทศอยู่จวบจนทุกวันนี้

5. พระพุทธศาสนาในประเทศมาเลเซีย

พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศมาเลเซียในพุทธศตวรรษที่ 3 แต่มีผู้นับถือไม่มากนัก จนถึงพุทธศตวรรษที่ 12 แห่หลมลายูได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัย พระพุทธศาสนานิกายมหายานจึงได้เข้ามาเผยแผ่ในแถบนี้ด้วย

ต่อมาพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งราชอาณาจักรสุโขทัย ทรงแผ่พระราชอำนาจขยายอาณาเขตลงมาทางใต้ถึงเมืองนครศรีธรรมราชและบริเวณแหลมมลายูทั้งหมดจึงเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์เข้ามาเผยแผ่ในแหลมมลายู แต่ประชาชนในเขตแหลมมลายูเลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนานิกายมหายานอยู่ก่อน จึงทำให้พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทไม่เจริญรุ่งเรืองเท่าที่ควร เพราะปรากฏหลักฐานทางวัตถุที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูปเทวรูป และพระพิมพ์ จะเป็นศิลปะของพระพุทธศาสนานิกายมหายานแทบทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับ จนกระทั่งถึงรัชสมัยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอแห่งอาณาจักรมะละกา พระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบอย่างหนักเมื่อพระองค์เลิกลัทธิพระพุทธศาสนาเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลาม แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงนับถือพระพุทธศาสนาอยู่เหมือนเดิมครั้นถึงสมัยสุลต่านมัลโมซาร์ท พระองค์มีความเลื่อมใสในศาสนาอิสลามมาก และสถาปนาศาสนาอิสลามเข้ามาแทน

ในขณะที่ประเทศมาเลเซียเป็นอาณานิคมของอังกฤษอยู่นั้น ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในมาเลเซียได้นำพระพุทธศาสนานิกายมหายานจากประเทศจีนเข้ามาเผยแผ่ในประเทศมาเลเซียด้วยภายหลังประเทศมาเลเซียได้รับเอกราชจากอังกฤษแล้ว ได้มีคณะสงฆ์ทั้งฝ่ายมหายานจากจีน ไต้หวัน สิงคโปร์ และฝ่ายเถรวาทจากไทย เมียนมา และศรีลังกาเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบปฏิบัติของตน จึงทำให้พระพุทธศาสนาได้รับการฟื้นฟูมากขึ้น มีการปฏิบัติศาสนพิธีสำคัญร่วมกัน เช่น การทอดกฐินและบุญพิธี อื่น ๆ มีการสร้างวัดวาอารามเพิ่มขึ้น โดยได้รับความอุปถัมภ์จากชาวพุทธในมาเลเซียและจากต่างประเทศที่มุ่งหวังจะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมาเลเซียให้เจริญมากขึ้น

6. พระพุทธศาสนาในประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์เคยอยู่รวมเป็นสมาพันธรัฐมลายากับประเทศมาเลเซีย แต่ได้แยกตัวเป็นประเทศอิสระ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ พระพุทธศาสนานิกายมหายานได้แผ่เข้ามายังประเทศสิงคโปร์ ได้รับยอมรับและนับถือกันอย่างแพร่หลาย เพราะชาวสิงคโปร์ส่วนมากเป็นคนเชื้อสายจีน จึงเป็นเหตุผลให้พระพุทธศาสนานิกายมหายานมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคง ด้วยปรากฏหลักฐานว่าในประเทศสิงคโปร์มีสมาคมชาวพุทธ

และวัดทางพระพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากไทยเข้าไปเผยแผ่ใน สิงคโปร์ มีประชาชนนับถือเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบัน ชาวสิงคโปร์นับถือพระพุทธศาสนานิกายอย่างจริงจัง มีการแปลตำราและคัมภีร์ ทางพระพุทธศาสนาหายากน้อยอย่างแพร่หลาย ชาวพุทธได้ช่วยกันเผยแผ่เป็นภาษาต่าง ๆ อย่างมากมาย มีการจัดตั้งโรงเรียนอบรมเป็นต้น มีการจัดตั้งพุทธสมาคมชาวจีนเพื่อการกุศลในศาสนาจารย์ โรงเรียนสอน พระพุทธศาสนาชื่อ "มหาโพธิ์"รูปแบบต่าง ๆ เช่น บริจาคสิ่งของต่าง ๆ แก่ผู้ยากไร้ คนชราเป็นต้น ในส่วน องค์กรยุพุทธแห่งประเทศไทยได้จัดให้มีการบรรยายธรรมทั้งภาคภาษาอังกฤษและภาษาจีน สอนการ สวดมนต์ ฝึกการนั่งสมาธิ และกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย

7. พระพุทธศาสนาในประเทศอินโดนีเซีย

พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศอินโดนีเซียประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 ตรงกับ สมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งสมณทูตคือพระโสณะและพระอุตตระเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน ดินแดนสุวรรณภูมิ แต่มาปรากฏชัดเมื่ออาณาจักรศรีวิชัยแผ่อำนาจครอบคลุมทางตอนใต้ของไทย

อาณาจักรศรีวิชัยนั้นนับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายาน เพราะปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยกำลังรุ่งเรืองว่า มีปูชนียสถานและปูชนียวัตถุที่สร้างขึ้นตามคติความเชื่อของ พระพุทธศาสนานิกายมหายานอยู่มากมาย เช่น สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง พระพุทธรูป พระพิมพ์ รูปเคารพ ของฝ่ายมหายาน

พระพุทธศาสนานิกายมหายานเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดในสมัยราชวงศ์ไศเลนทร์ มีการส่งเสริม พระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น โปรดให้สร้างพุทธวิหารบรมพุทโธ (บุโรพุทโธ) มีการติดต่อกับ ราชวงศ์ปาละแห่งแคว้นเบงกอล ได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะได้ส่งพระสงฆ์ไปศึกษา พระพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยนาลันทา ซึ่งก็ได้รับการอุปถัมภ์จากกษัตริย์แห่งแคว้นอย่างดี และยังส่งพระสงฆ์ ที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านหัตถศิลป์มาเผยแผ่ศิลปะแบบปาละ โดยเฉพาะการสร้างพระพุทธรูป แบบศิลปะปาละด้วย

ภายหลังอาณาจักรศรีวิชัยซึ่งเป็นศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนาได้มีการติดต่อทางการค้า กับประเทศต่าง ๆ ซึ่งมาพร้อมกับศาสนาอิสลามทำให้คนนับถือพระพุทธศาสนาน้อยลงไป อาณาจักรมัชปาหิต ขึ้นมามีอำนาจปกครองดินแดนแถบนี้ ต่อมาก็มีกษัตริย์ทรงพระนามว่าระเด่นปาตาแห่งมัชปาหิตทรงมีความ เลื่อมใสในศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก ได้ประกาศห้ามเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอาณาจักรของพระองค์ และยกย่องศาสนาอิสลามให้เป็นศาสนาประจำชาติ ทำให้ศาสนาอิสลามกลายเป็นศาสนาที่ชาวอินโดนีเซียส่วน ใหญ่นับถือไปในที่สุด

ในปัจจุบันชาวอินโดนีเซียที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนานิกายมหายานและนิกายเถรวาทก็ยังมีอยู่ ในเกาะชวา สุมาตรา และบาหลี ชาวพุทธต่างพยายามฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองโดยเฉพาะพระพุทธรักขิตซึ่งเป็นภิกษุชาวเกาะชวา ได้เดินทางไปขอความอุปถัมภ์จากรัฐบาลประเทศต่าง ๆ เช่น ไทย เมียนมา

กัมพูชา ศรีลังกา ให้ส่งคณะสงฆ์ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้นทุก ๆ ปี พุทธศาสนิกชนจะมาร่วมประกอบพิธีวันวิสาขบูชาที่พุทธวิหารบรมพุทโธ เมืองมนต์ลีลาน ซึ่งจัดเป็นเทศกาลประจำปีของเมือง และมีการสร้างวัดในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นหลายวัด รวมทั้งได้ร่วมกันก่อตั้งพุทธศาสนาอีกด้วย

8. พระพุทธศาสนาในประเทศบรูไน

พระพุทธศาสนาในประเทศบรูไนดารุสซาลามเป็นประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก ในอดีตนั้นพระพุทธศาสนาได้เข้ามาในบรูไนตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีวิชัยที่แผ่ขยายมาจากฝั่งคาบสมุทรมลายูในพุทธศตวรรษที่ 7 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 20 จึงค่อย ๆ เจริญขยายไปเหลือแต่อิทธิพลทางภาษาเท่านั้น จนกระทั่งเมื่อมีชาวจีนโพ้นทะเลอพยพมาสู่ดินแดนนี้จึงทำให้มีผู้นับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

9. พระพุทธศาสนาในประเทศฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดูตามลำดับ มีเพียงจำนวนน้อยที่นับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งในอดีตคงได้เข้ามาสู่ประเทศฟิลิปปินส์ในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยเรื่องอำนาจท่าฝั่งมลายูแล้วค่อยหายไป จนกระทั่งเมื่อชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในฟิลิปปินส์และได้นำพระพุทธศาสนาิกายมหายานเข้ามาด้วย ปัจจุบันมีคณะสงฆ์นิคมมหายานจากไต้หวันเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในฟิลิปปินส์โดยมีชาวพุทธอยู่ในฟิลิปปินส์ประมาณร้อยละ ๑.๕